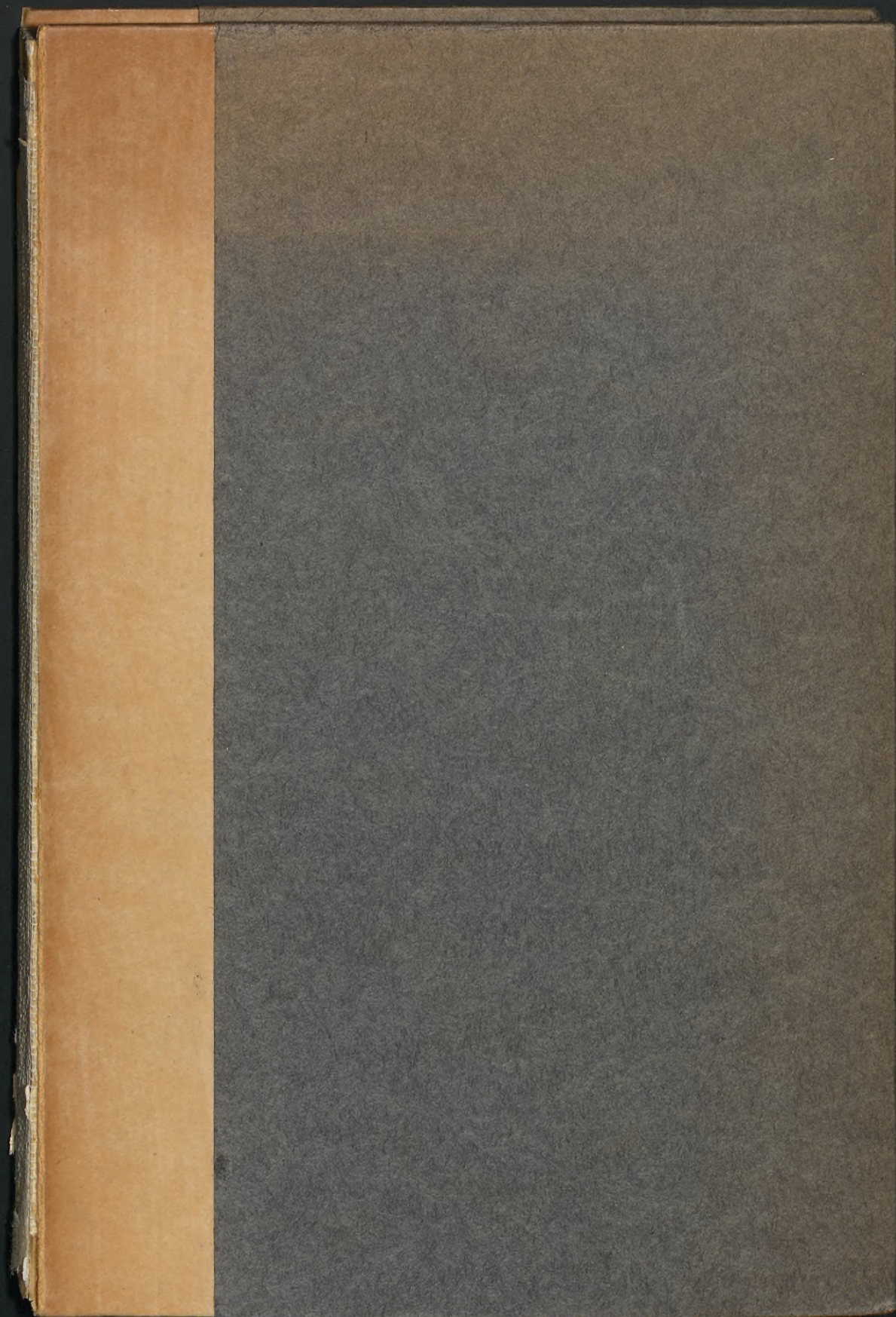

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.
Dram.

FLÄMMAN SOM
SLÄCKTES

TRAGEDI I TRE AKTER

AF
JONAS LINDGREN

STOCKHOLM
PUBLISHERS

BLIOTEK-GO

A

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ
УНИВЕРСИТЕТ

FLAMMAN SOM SLÄCKTES

TRAGEDI I TRE AKTER

AF

GUSTAF UDDGREN

GÖTEBORG 1913
ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

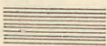
FLÄMMAN SOM
SLÄCKTES

TRAGEDI I TRE AKTER

AF
GUSTAF UDQVIST

UTGITT AF
GÖTEBORGS UNIVERSITETS FÖRLAG

*Denna bok är tryckt i femtio numrerade
och af författaren egenhändigt signerade ex-
emplar, af hvilka detta är N^o *

Stockholm 1913.

Given this 10th day of June 1882
at the City of New York
I, the said [Name], Secretary of the Board of Regents,
do hereby certify that the within is a true and correct
copy of the original as the same appears in the files of the
Board of Regents.

Witness my hand and the seal of the Board of Regents
at the City of New York, this 10th day of June 1882.

PERSONERNA:

VALDEMAR, blond vikingatyp, 33 år.

ERIK, mörk förfinad världsman, 42 år. (Mask utgörande en blandning af Mefistofeles- och Kristus-typerna.)

EDIT, ljus kraftig kvinna, 25 år.

LEONORE, mörk smärt kvinna, mellan 30—40 år.

PERSONNEL

VALUABLE INFORMATION IS
OBTAINED FROM THE
PERSONNEL OF THE
ARMY AND NAVY
AND THE AIR FORCE
AND THE MARINE CORPS
AND THE COAST AND
GEODETIC SURVEY
AND THE NATIONAL
GEOGRAPHIC SURVEY
AND THE NATIONAL
BUREAU OF SURVEYING
AND MAPPING
AND THE NATIONAL
BUREAU OF STANDARDS
AND TECHNOLOGY

FÖRSTA AKTEN

(Scenen föreställer en salong i en högmodern villa ute i skärgården. Två långa endast alnshöga fönster i fonden och placerade så högt, att man måste stå upp för att kunna se ut genom dem öfver landskapet. Genom högra fönstret synes en låg klippö beväxten med mörkviolett ljung och i det vänstra ser man — äfven från åskådareplatsen — början af en fjärd som vidgar ut sig alltmer mot hafvet.)

Salongen är dekorerad i stilla och enkel men raffinerad stil. Längs kortväggen och till höger breda, väggfasta divaner med turkiska öfverdrag. Till höger uppåt fonden en stor svart flygel. Till vänster ett större bord med en del konstsaker och böcker på. Längst fram till vänster ett större fönster med utsikt åt trädgården och ett stort blått draperi som kan helt och hållet dölja fönstret. Till höger längst fram ett litet elegant bokskåp, som innesluter ett 50-tal vackert inbundna böcker. Hela högra väggen täckt med moderna oljemålningar. Här och hvar i rummet låga småbord och bekväma stolar. Det hela hållet i en grå-blå ton som ej får vara kall samt harmonierar med solguldets i landskapet därutanför. Till höger och vänster låga dörrar.

Det är tidig morgon. Solstrålarne falla snedt från vänster. Framför fönstret till vänster en stor solfläck på mattan.)

(Då ridån går upp, synas Valdemar och Edit i fonden något t. v. blickande ut öfver landskapet. Valdemar med armen om Edits lif.)

VALDEMAR.

Se hur varmt landskapet ligger där ute. Dess färger bränna likt dina kyssar, då mina börja tryta.

EDIT.

De bränna likt den eld dina kyssar väckt i mitt inre och som blir så stark, att den tvingar mig att återgälda hvad du förslösat på mig.

VALDEMAR.

Edit, ser du de röda klipporna där borta mot den ljusgröna viken? Glöda de inte likt nakna kroppar af de första vilda människorna, som byggde sig boningar här ute?

EDIT.

Och som hade det friska ljusgröna hafvet att söka svalka ut för det som är outsläckligt.

VALDEMAR.

Kroppar, som voro brunröda af solen och den fria luften, kroppar af järn och med glödande lava i sitt inre.

EDIT.

Och med själar, som flödade öfver likt vulkaniska utbrott.

(Paus. Hvarunder de närma sina kinder mot hvarandra i ljuf hänryckning.)

VALDEMAR.

Ja, själar — själar. — — Vi i vår tid ha visst börjat glömma hvad själen är?

EDIT.

(liksom lyftande sig upp ur drömmen).

Hvad världen måtte vara kall nu mot då.

VALDEMAR.

(värjande sig, genomskakas af en frossbrytning).

Du har rätt. Vi vandra ju endast mot den stundande kölden, den stora eviga kölden där ute i världsrymden.

EDIT.

Midt i den glöd du tändt hos mig känner jag någon gång kölden genomtränga mig likt ett iskallt svärd riktadt mot mitt hjärta.

VALDEMAR.

(De skilja sig båda ifrån hvarandra, gripna af samma tankebild.)

Ja, inte sant! Den dag kommer då människorna brunnit slut. Då allt upplöses i dimmor, då vår jord blir lika förtorkad som månen.

VALDEMAR.

Därför älskar jag alltid paradiset och de första människorna.

EDIT.

Utan fikonalöf?

VALDEMAR.

Och i kärleken är det alltid till dem jag sträfvar tillbaka. Ja, det finns stunder då jag tycker att jorden blir tom och att jag är den enda människan. Då har jag en känsla af att jag borde falla ned och tillbedja jorden. . .

EDIT.

(Fullkomligt med i hans tankar.)

. . . och jag förnimmer himlen som en enda stor ljusblå kupol, som det inre af ett jätteöga. Jorden är jag själf och den är så liten, en enda liten punkt — som glöder.

PAUS.

(De ha smugit sina händer i hvarandra. Han drar henne sakta bort från fönstret.)

EDIT.

Är det inte som en morgonbön hvar morgon, när vi betrakta fjärden där ute?

VALDEMAR.

(Sjunker ned i en stol bredvid stora bordet till vänster.)

Jag vet ingenting annat att bedja Gud om. Ingenting annat än synen där ute och den här inne.

EDIT.

(Stannar stödd mot bordskanten.)

Åhjo, kanske ändå. . .

VALDEMAR.

Att känna evigheten omkring sig är inte det att göra himlahalvvet till ett tempel?

EDIT.

En bön i ett sådant tempel kan inte gälla hvardagslivets små tillfälligheter.

VALDEMAR.

Jag har alltid sårats af sådana böner som röra människors små önskningar. Jag förstår inte hur man kan kläda sådana i ord. Önskar jag en sak riktigt starkt, behöfver jag aldrig bedja om den.

EDIT

(lätt leende).

Din önskan drar den till dig, likt en magnetisk kraft som ingen förmår motstå.

VALDEMAR.

Ditt leende var mig en långt större belöning än verkligheten.

EDIT.

Kunde du alls tveka om en sådan sak?

VALDEMAR.

Inte tveka! Men det omedelbara som välde fram i detta leende var för mig som en hyllning.

EDIT.

Bär jag dig inte alltid som på en sköld?

VALDEMAR.

Jo, jo. Din godhet är utan gränser.

(Erik in från höger. Han kommer sakta, rör sig lugnt och kyligt. Solfläcken på golvet bleknar och försvinner.)

ERIK.

God dag, kära vänner. En sådan värme och så mycket sol vi ha fått i dag. Jag kunde inte fortsätta min morgonpromenad längre än till stora eken. (Fattar Edits hand och kysser den.) Att få trycka en kyss på den goda Féens hand försonar mig med allt. Goddag, bäste Valdemar. (Trycker hans hand hastigt.)

EDIT.

Din rädsla för solen, Erik, är någonting underbart. Du kan inte uthärda att ett knippe solstrålar snudda vid dig. Att sätta sig i solen och gassa sig som vi andra göra, det blir du sjuk af, påstår du. Hvad är det för ett skuggornas folk du kommer ifrån?

ERIK.

Det är förfiningens folk, min kära drottning. Vi älska att sitta i skuggan och svalka oss. Att befria vårt blod från den öfverflödiga naturvärmen, inte tynga ned oss med det brutala solgasset. Vi älska de matta färgerna och den sorts kärlek som är fullständig harmoni.

EDIT.

Detta sista var det enda jag gillar. Men därför behöver man inte vara en skuggmänniska. Också vi. . .

ERIK.

Fast på ett helt annat sätt. Äfven ett starkt, hänsynslöst sollandskap kan man göra med ett slags harmoni. Se på den där duken. Den är vacker men den tröttar,

därför att den öfverflödar af en kraft, som tyckes outtömbar. Se däremot på den här gråa höstbilden. Den duken är hållen i ett grått och gult så dämpadt, att man tycker sig kunna befara att den plötsligt skall upphöra att vibrera. Det är i dessa de sista bortdöende pulslagen jag finner den harmoni som tilltalar mig.

VALDEMAR.

Ja, du älskar ditt tomma Nirvana, där ju allting måste sluta. Du går med öppna ögon rakt in i tomheten, i kölden och tillintetgörelsen. Hvad är det för förfinadt i det? Det är lika meningslöst som att njuta af att se en sjukling dö.

ERIK.

Och du? Hvart vill du hän då?

VALDEMAR.

Åt motsatta hållet.

ERIK.

Alltså bakåt!

VALDEMAR.

Ja, så långt tillbaka som till den jord, hvilken var lika varm som en sol.

EDIT.

Människan skall känna inom sig att hon härstammar från solen.

VALDEMAR.

Och ingen kan vara en verklig människa som inte längtar just tillbaka, tillbaka till ursprunget.

ERIK.

Och det som var före ursprunget? Tja!

VALDEMAR.

Den eviga natten. Det som fanns före oss och det som vi inte behöfva sträfva efter för att komma till. Ditt ideal, som inte är ett ideal, utan ett nödtvång lika brutalt som att äpplet faller till jorden.

ERIK.

Det är just detta jag finner skönt, att man underordnar sig ett nödtvång och lydigt finner sig i dess lagar.

VALDEMAR.

Där sade du'et! — Men jag säger motsatsen. Det skönaste du kan gifva ditt lif är att dricka kraft ur urfädrens brunnar. Att ständigt revoltera mot dem som undergifna vandra in i förintelsen. Att elda upp sig själf till en forntidsmänniska, en af dessa som stråla likt solar för sin tid. Sådana som alla de äkta stormännen varit bland alla folk och i alla tider.

ERIK.

Det har funnits andra stormän också.

VALDEMAR.

Jag sade därför de äkta.

ERIK.

Och alla de andra, de som du kallar de oäkta, de falska, de skulle alltså vara på sätt och vis onödiga?

EDIT.

Ja, på samma sätt som det är onödigt att påskynda ett äpple som faller.

ERIK.

Skulle det vara vackrare att hejda det?

VALDEMAR.

I mitt tycke ja. Alldeles som man erfar en känsla af något skönt och godt, då en människa räddar en annan från att förstöra sig.

ERIK.

Och min smak är raka motsatsen. Jag finner en sådan räddare oskön, det är något feminint, meningslöst hopblandadt öfver en handling af det slaget.

EDIT.

Du vill alltså. . .

ERIK.

Att, om en alkoholist kommit därhän, att hans törst blifvit så omätlig att han har begär efter att dricka sig till förintelse, skall man tillåta honom det.

EDIT.

Man bör alltså inte hejda honom och söka vända hans begär i en annan riktning?

ERIK.

Det är inte till gagn för någon, hvarken för honom själf eller mänskligheten. Begäret efter förintelsen genom giftet finns dock alltid kvar som själfva grunden till allt hvad han vill och detta begär bestämmer dock alla hans handlingar.

VALDEMAR.

Du måtte hata mänskligheten!

ERIK.

(med ett svagt leende).

Inte precis det. Men jag anser mänskligheten som en slags sjukdom hos jorden. Det är en päst som kommit till för att befordra förintelsen. Men liksom sjukdomarne ha ett förfinande inflytande på en människokropp, så har jordens pestsjukdom också någon liknande uppgift att fylla.

EDIT

(småleende).

Mänskligheten — jordens päst. — En sådan barock idé.

ERIK.

Visst inte. Tag bara en landskapsbild utan människor. Hvilken harmoni mellan det lugna vattnet, den friska gräsmattan, skogen i sitt tunga allvar och det lätta himlahvalfvet. Så träder människan in i densamma. Alldeles som vissa sjukdomsbakterier börjar hon med att förkapsla sig. Landskapet får en stor böld: människan kallar det sitt boningshus. Så måste hon tillfredsställa sitt behof af lättja: hon infångar djuren eller om det finns några människor af lägre art i hennes närhet och gör dem till sina slafvar. Man ser djuren och slafvarne träla för att skaffa henne allt större och större kvantiteter att tillfredsställa sin hunger och sin törst med. Sedan hungern en gång börjat, ökas den alltjämt. Landskapet förstöres af landsvägar och af järnvägar och sönderskäres af kanaler blott för att skaffa det omätliga monstret allt större tillförsel af den bukfylla det behöfver. I landskapet har innäslat sig en kräftfläck, som växer och växer tills den uppslukar allt omkring sig. Landskapet är sjukt.

(Paus. Alla tre sitta stilla liksom betraktande den tankebild Erik frambesvärjt.)

EDIT

(springande upp).

Hu, jag tycker mig se hela jorden framför mig som ett stort fett fläsk — och vi människor äro trikinerna. — Din fantasi är satanisk, Erik!

ERIK.

Liksom all fantasi. Den går stick i stäf mot den hvardagliga erfarenheten.

EDIT.

Men jag förstår inte hvarför din fantasi alltid skall mynna ut i någonting fasaväckande som stinger?

ERIK.

Det är det goda hjärtat, det till döds sårade, som stinger.

VALDEMAR.

Ja, ja. Det är livvets bitterhet som ger fantasien bärkraft. En tillvaro i beständig lycka dödar. — — Men hvar finns Leonore?

ERIK.

Hon sitter förmodligen i bersån nere vid stranden. Jag undrar om hon inte väntar på någon.

VALDEMAR.

(Sortie till vänster.)

Då går jag och hämtar henne.

(PAUS.)

(Edit har slagit sig ner till höger på en liten chäslong.)

ERIK

(fram emot henne).

Ändtligen får man falla ned och tillbedja sin gudinna!

(Krufall får ej förekomma.)

EDIT

(raljerande).

En mycket dålig gudinna. Hon tål alls inte vid att tillbedjas.

ERIK.

Alltså fortfarande utan genklang i ditt kopparormshjärta?

EDIT.

När kopparen är sprucken, ger den ingen klang.

ERIK.

För mig har du den skäraste klang i världen.

EDIT.

Jag beklagar den som tror så.

ERIK.

Därför att du för tillfället är förenad med honom, urmänniskan som går igen, därför skulle du. . . .

EDIT.

Det är inte för tillfället bara. När en man tränger in i en kvinnas mystär och sliter sönder dess slöjor, den ena efter den andra, då blir hon som en ros, hvass doft förtorkat.

ERIK.

Det bryr jag mig inte om. För mig har rosen just den doft jag älskar.

EDIT.

Men det är en falsk skenbild. Om du finge möta verk-

ligheten och själfbedrägeriet afslöjades, skulle du komma att hata mig.

ERIK.

Du har rätt. Du är verkligen hård.

EDIT.

Rättvisan förefaller alltid hård. Men den är det i grund och botten inte. Lika lite som en kirurg, därför att han sätter knifven mot en böld som hotar ditt lif.

ERIK.

Och min kärlek skulle vara en böld?

EDIT.

Den är som en halssjukdom, som du fått af att sitta i drag.

ERIK

(skrattande).

Du narrar mig att skratta. . — — — Och hvad är det för ett drag jag setat i?

EDIT.

Det som alltid uppstår då en man sitter mellan två kvinnor. De draga åt hvar sitt håll och på så vis kommer mannen i korsdrag.

ERIK.

Men min känsla var endast öppen åt ett håll.

EDIT.

Och i sådana fall väljer mannen alltid den orätta.

ERIK.

Hur så?

EDIT.

Han drages starkast till den som i hemlighet vill stöta honom från sig. Den som riktigt djupt åstundar honom, försakar han.

ERIK.

Och detta skulle vara orätt?

EDIT.

Nej, det är så enkelt och naturligt. Särskildt för en man, som förlorat — instinktkänslan.

ERIK.

Hur menar du?

EDIT.

Jo, när mannen inte själfmant känner, att han väckt känslor i en kvinnas bröst, då anser jag att han förlorat sin dyrbaraste egenskap, den feminina instinkten som anar sig till allt. Då misstar han sig och kastar sin kärlek på den ovärdiga, hos hvilken han aldrig får något svar.

ERIK.

Då finns det en ännu högre manlig instinkt, som du kanske inte känner till: det är den instinkten som varnar mannen för en kvinna som redan på förhand är kär i honom. Mannen vill ha ett motstånd att öfvervinna, men när han finner motsatsen till motstånd, då är det som skulle han få en iskall dusch öfver sig.

EDIT.

Alldeles, ja. Jag började ju med detta: den som riktigt djupt åstundar honom, försakar han.

ERIK.

Men kvinnan får inte åstunda. Hon bör åtminstone inte låta mannen märka det.

EDIT.

Hon låter honom inte märka det. I sin förtviflan försöker hon genom någon slags telepati låta honom ana. Men när hon märker, att han inte kan ana, att han inte äger förmågan att kunna mottaga de trådlösa meddelandena?

ERIK.

Då är hon att beklaga.

EDIT.

Då är hon lika mycket att beklaga som Leonore.

ERIK.

Leonore! — — Åh, så du sårade mig. — — Jag bjuder till att med min varma känsla öppna de slutna dörrarne till ditt tempel . . . och så slungar du mig i ansiktet. . . Leonore!

EDIT.

Därför att du skall förstå. Förstå att det tempel, där en enda gud ensam råder, det kan ingen främling öppna.

ERIK.

Och guden är?

EDIT.

Valdemar.

ERIK.

(Vänder sig bort i smärta.)

Men om det så en dag befinnes att guden glömt bort sitt eget tempel. . . att han funnit en ny helgedom?

EDIT.

Då faller templet i ruiner. Det öfverfulla hjärtat spränges sönder af sitt innehåll!

ERIK.

Nej, nej! Det får inte ske. Det stänger sina portar någon tid. Men när sorgen är öfvervunnen, öppnar det portarne ånyo. . . kanske för en ny gud som håller sitt intåg.

EDIT.

Ett kvinnohjärta som älskar har inga skyddsventiler af det slaget.

ERIK.

Men hon kan kanske få?

EDIT.

Aldrig.

ERIK.

(Vacklar, som efter ett hårdt slag. Ser på Edit med en lång slocknande blick. Går nästan stapplande ut till vänster.)

EDIT.

(Stryker sig med handen öfver pannan och längs vänstra kinden. Sluter ögonen, stöder hufvudet lätt i handen. En långt andedrag som slutar likt en suck.

Hon andas med långa tunga andedrag. Så reser hon sig sakta upp. Öppnar ögonen, stela, förvånade.

Går sakta till höger.)

O, om man ändå förstode något af allt detta.

(Ut.)

(PAUS.)

LEONORE.

(Öppnar dörren till vänster och tittar in. Glädtigt:)

Ah, ha! Boet är tomt och turturdufvorna utflugna.

VALDEMAR

(in efter henne.)

Och åt hvar sitt håll! Hvad kan ha händt?

LEONORE.

Kärleksgnabb.

VALDEMAR.

Tror du att de äro verkligt kära i hvarandra?

LEONORE.

Nej, visst inte. Det är endast han som afgudar henne.

VALDEMAR.

Och hon?

LEONORE.

Torterar honom, därför att han är kär.

VALDEMAR.

Hur kan du veta detta?

LEONORE.

Därför att Erik talat om det för mig. Vi båda tala fullkomligt öppet med hvarandra. — — Var det inte han t. ex., som skickade dig ned till bersån där jag satt?

VALDEMAR.

Jo, det var visst så. Det var han som sade. . .

LEONORE.

Jag kunde tänka mig det. — — Och dock satt jag där i min enfald och tänkte, när jag hörde dina steg i sandgången, att det kanske ändå var för min egen skull. . . Ha, ha, ha, ha! Man skall aldrig göra sig några inbillningar.

VALDEMAR.

Och ändå var din inbillning kanske sann? . . . Det var jag som kände mig orolig öfver, hvar du fanns. . . och som först frågade efter dig.

LEONORE

(fram till honom och slår armarne om hans hals).

Nej, så rart af dig! (Kysser honom.) Du hyser ändå lite oro för hvar jag kan finnas.

VALDEMAR.

Jag hyser verkligen ganska mycken oro för dig.

LEONORE.

Ja, så stor att du inte ens vågar besvara mina kyssar.

VALDEMAR.

Vågar? Här (kyss), här (kyss), här (kyss). Men kom ihåg att det är bara vänskapskyssar.

LEONORE.

Sådant nonsens! Vänskapskyssar? . . . Då är åtminstone vänskapen en början till det som skall komma efteråt. Och alls inte det där platoniska.

VALDEMAR.

Hvad säger du! Och den platoniska kärleken som just är så vacker.

LEONORE.

För mig är den inte vacker, därför att den är steril.

VALDEMAR.

De sterila blommorna bli ofta de praktfullaste.

LEONORE.

Ja, de har ett visst något som erinrar om skönhet utan att vara det. Den vänskap jag förmår uppskatta, det var forntidens: den var alltid sensuell. Sådana vänner, de kunde gå i döden för hvarandra. Men dina platoniska vänner, hvad göra de: förtala hvarandra.

VALDEMAR

(uppklarnande).

Så låt oss släppa det platoniska då!

LEONORE.

Det är jag med om. Men då börjar det bli farligt.

VALDEMAR.

Man behöfver ju inte gå längre än till den gränsen, där faran börjar.

LEONORE.

Så resonerar en hare.

VALDEMAR.

Du vill väl inte jämföra. . . . ?

LEONORE.

Harens filosofi lyder så här: gå till gränsen af det farliga, tag sedan till schappen. Vet du hur en man tänker?

VALDEMAR

(öfverrumplad).

Nää. — — —

LEONORE.

Skall jag ha något nöje af faran, består detta endast i att gå henne hänsynslöst till mötes — riskerande allt.

VALDEMAR.

Jag kan förstå, att det måtte vara skönt så. — — Men om det inte finns någon fara, hvarför skall man då öfvergifva sin lugna hamn för att uppsöka henne.

LEONORE.

Du är en stor skälm midt upp i all din ärlighet. Du har redan gifvit mig tre kyssar: faran har redan lockat dig ut ur hamnen.

VALDEMAR.

Det var galet. Att jag kunnat göra någonting så dåraktigt. Vi ha bara ett botemedel: gif mig tillbaks dem genast.

LEONORE

(tvekande).

Menar du. . . .

VALDEMAR.

Att jag vill ha alla tre tillbaka, så vi bli kvitt.

LEONORE.

Om vi det kunde bli! Men inte bli vi det med den här (kyss), och inte med den här (kyss), och allra minst med den här (lång kyss).

(PAUS.)

(De sitta båda tätt intill hvarandra liksom inhöljda i en dröm.)

VALDEMAR

(liksom uppvaknande, flyttar sig plötsligt ett stycke ifrån henne. Betraktar henne med en viss häpnad, blandad med förskräckelse. Stiger upp och går.)

Jag fick plötsligt se alltsamman som i en vrågbild.

Du och jag och hon — och han som står utanför. — Det var vidrigt!

LEONORE.

Du griper till harvärjan igen?

VALDEMAR.

Och du? Du kommer med dina fula tankar igen — för att snärja mig.

LEONORE.

Man vill ju behålla det man tror sig äga.

VALDEMAR.

Och du tror dig äga mig? Aldrig! Jag har ju förklarat . . .

LEONORE.

. . . det där om vänskap och om det platoniska, ja!

VALDEMAR.

Som du inte vill förstå.

LEONORE.

Därför att jag inte kan förstå dessa halfheter. Min natur bjuder mig: antingen kärlek — eller dess motsats.

VALDEMAR.

Du tycks inte fatta min situation. Vet du då inte, att jag har en kvinna, som jag är bunden vid. Att hon älskar mig och att jag är för henne den enda man som existerar. Hela hennes själ är uppfylld endast af mig. Men jag. . .

LEONORE.

Du har fått nog af all denna trohet.

VALDEMAR.

Nej, inte det. — Jag har denna sällsamma egenskap som finnes hos hvarje man som inte låter kujonera sig: jag längtar emellanåt efter en resa till främmande land för att desto mer hålla af mitt eget.

LEONORE

(hånande).

Hvad ni män äro underbara.

VALDEMAR.

Alls inte. Undret hos oss är ingenting annat, än att vår natur säger oss, när vi äro mätta och tvingar oss att inte äta mera.

LEONORE.

Men vi kvinnor, vi märka inte det?

VALDEMAR.

Sannerligen jag det vet. Men ni fortsätta i alla fall att äta. Ni kunna äta er mätta oändligt många gånger och ändå förbli hungriga.

LEONORE.

Kan du tänka dig en människa, som skulle säga nej till de presenter man vill ge henne, därför att hon förut fått en hel mängd?

VALDEMAR.

Nej, det förstår jag så väl. Men det är ju lika tydligt att gåfvorna kunna tryta för den som inte gör annat än ger.

LEONORE.

Och därför måste han skapa sig ett nytt öfverflöd genom att gifva — åt någon annan?

VALDEMAR.

Ja, det är verkligen egendomligt. När mannen inte längre har något att gifva, behöfver han blott vända sig till ett nytt föremål, så har han genast ett öfverflöd att dela ut af igen.

LEONORE.

Och den som han inte längre har något att gifva till?

VALDEMAR.

Hon får nöja sig med det öfverflöd hon har fått, medan mannen företar en liten turistresa.

LEONORE.

En sådan turistikamrat har du väntat dig i mig?

VALDEMAR.

Hvarför inte?

LEONORE.

Därför att jag inte är en sådan kvinna, som är nöjd med att vara en tillfällig reskamrat.

VALDEMAR.

Men jag längtar efter en lång, lång fotvandring. Där högt uppe i fjällen.

LEONORE.

Då får du vandra ensam. Eller skaffa dig någon som är nöjd med att vara kamrat, endast för resan.

VALDEMAR.

Det finns bara en som kan vara det. Som jag vill ha med mig. Och som jag längtar efter.

LEONORE.

Men som aldrig följer med.

VALDEMAR.

(Häpen, betraktar henne.)

Och jag som trodde. . .

LEONORE.

Det är hälsosamt att mista sin första tro. Då får man ögonen öppnade och lär sig att finna sin egen.

(Ett prassel höres. Därpå öppnas dörren till höger långsamt.)

EDIT.

(Kommer sakta in, ser blek ut och med en början till lidande.)

Jag fick plötsligt en sådan tyngd öfver mig. Den smög sig sakta på mig, tills jag med ens kände, att den fanns där. Jag blef så trött att jag måste lägga mig. Då först bröt det riktigt ut. Jag började få pinsamma förnimmelser liksom af en stank som ständigt blef värre. Och jag kände, som om jag satt i drag, och där kommo vindpustar emellanåt — — alltid tre åt gången. Detta är underbart! (Ser på de båda.) Är det inte?

VALDEMAR och LEONORE

(ha bleknat allt mer under hennes tal. De betrakta hvarandra med förskräckelse).

EDIT.

Har jag skrämt er? Åh, ni behöfver inte vara rädda. Det är bara en tillfällig mattighet. — Som snart går öfver.

LEONORE

(med återvunnen behärskning).

Vi blefvo förskräckta öfver att du kanske fått en sjuk-

dom i kroppen. Men det här är nog inte så farligt. Eller hur, Valdemar?

VALDEMAR

(häpen, behärskar sig).

— — — Ja, ja. — — Det kanske går snart öfver. — —
Tror du inte det, Leonore?

LEONORE.

Hvad mig beträffar, tror jag det visst. Men du?

VALDEMAR

(i ångest).

Det måste gå öfver. Jag skulle inte kunna uthärda att se dig på sjukbädden.

EDIT.

Så besynnerligt ni talar, du och Leonore. Det är som ville ni anklaga hvarandra.

LEONORE.

Ja, vi befara att det är vår skuld, att du känner dig så . . .

VALDEMAR.

. . . . Att det är min skuld. . . .

EDIT.

Barnsligheter! — — Om ni två blefve kära i hvarandra, och kärleken droge er samman, så att ni tvangs att lyda det blodet befaller, då kunde jag frukta för något sådant. Men så länge vi fyra lefva här i denna vackra vänskap. . . omöjligt.

VALDEMAR.

Man får inte taga allting så efter orden.

LEONORE
(öfverskylande).

Valdemar tänker visst på något helt annat, än det han talar om. Den vackra vänskap som råder mellan oss fyra och som dragit oss samman hit till ert härliga hem den kan inte, får inte urarta. Jag för min del. . .

VALDEMAR.

Svär dig inte fri, Leonore! Det kan stå dig dyrt.

LEONORE.

. . . Så är jag botad — för alla utflykter.

VALDEMAR.

Det är inte sant. Det kan inte vara så.

EDIT

(som så småningom börjar ana, öfverfalles ånyo af smärtor).

Kom, Leonore, hjälp mig in till min bädd. Jag känner mig så svag. Du får inte gå ifrån mig.

VALDEMAR.

Nej, låt mig hjälpa dig.

EDIT.

Din arm, Leonore.

(De gå båda sakta ut till höger.)

VALDEMAR

(står orörlig kvar, stirrande efter dem).

ANDRA AKTEN.

(Scenen densamma som förut. Endast landskapsfonden har förändrats. Ett mörkt moln hänger öfver himlen och lämnar endast en ljus strimma kvar vid horisonten. Klipporna mörkt blåa med hvit skumkant.

Inne i rummet grågul men klar dager.

Annars ingen annan förändring än att en stor svart sammetsduk breddts ut öfver det nu igenslagna flygelpianot. På bordet några svart-röda och hvita rosor i en jardiniär.)

VALDEMAR och ERIK

(i soffan till höger, framför dem ett lågt turkiskt bord med cigaretter och en flaska Mosel och några gula tumlare).

ERIK.

Jag tyckte här var ett sådant solsken i dag. Hvart har det tagit vägen?

VALDEMAR.

Det är kanske vi själfva, som jagat bort det.

ERIK.

Du tycks tro, att människan härskar öfver både väder och vind.

VALDEMAR.

Hvarför inte? Hela världen är ju som en enda sam-

manhängande materia. Om det, som är centrum i allt detta, förnimmer någonting, måste ju hela den stora världskroppen också erfara samma känsla.

ERIK.

Om du vredgas, blir det genast moln på himlen, tror du?

VALDEMAR.

Om min vrede är tillräckligt stark, ja. Jag har helt nyligen sett, hur solen försvinner, blott en kall människa kommer in i rummet till två, som lefva i solsken.

ERIK.

Men solskenet har för de två kanske endast varit ett själfbedrägeri? Det behöfdes kanske bara den tredjes ankomst för att de båda skulle genomskåda bedrägeriet?

VALDEMAR.

Jag ser alltsammans, som ligger bakom dina ord, Erik. Men det är falska utläggningar du gör. Därför att du själf plågas af solen, förnekar du henne.

ERIK.

Förnekar henne, är för starkt uttryckt. Det kan ju vara möjligt, att hon en god stund varit borta, fast vi båda inte märkt det.

VALDEMAR

(stiger upp, går då och då orolig fram och tillbaka).

Du har föresatt dig att spränga bandet mellan mig och Edit.

ERIK.

Nej. Men jag har möjligtvis lagt märke till, att det

håller på att brista af sig själf. Och som jag hör till dem, hvilka vilja befordra allt hvad möjlighet till utveckling heter, har jag...

VALDEMAR.

Petat på det som du trodde bristfärdigt. Men om du misstagit dig? Kanske bandet är lika fast som någonsin! Men det var måhända du själf som hade bialsikter och för dessas skull önskade att det skulle brista?

ERIK.

När jag med egna ögon såg hur du dag för dag alltmer glömde ditt band, hur du kände dig alltmer dragen till den andra, då kunde ju den allra enklaste logik räkna ut, att det forna bandet förr eller senare måste brista.

VALDEMAR.

Men det märkliga är att lifvet inte alltid följer logikens lagar.

ERIK.

Det har jag aldrig märkt.

VALDEMAR.

Då har du väl heller inte märkt att det ingen enda regel finns, som inte har undantag?

ERIK.

Men undantagen få väl inte vara flera än de som följa regeln?

VALDEMAR.

Löjligt nog är det så. Tänk på din gamla skolgrammatik. De bästa reglerna voro alltid de, som hade de flesta undantagen.

ERIK.

Ditt fall skulle alltså vara en sådan där mycket god regel?

VALDEMAR.

Den är så god, att den funnits alltsedan världens början. Om du läser din gamla bibel, skall du finna den öfverallt i de äldsta urkunderna.

ERIK.

Jag kan inte minnas något sådant.

VALDEMAR.

Har du glömt då, att när Abraham inte var riktigt belåten i sitt äktenskap med Sara på grund af att han inte fick några arftagare, tog Sara frivilligt sin egyptiska tjänstekvinna Hagar och gaf henne till hustru åt sin man, »på det att han till äfventyrs måtte uppbyggd varda af henne».

ERIK.

Hvart syftar du med detta?

VALDEMAR.

Jag syftar på de gamla goda patriarkerna. (Paus.)
Eller hvad anser du, så här oss karlar emellan?

ERIK.

Att det är en föreskrift, som inte kan hållas.

VALDEMAR.

Vi män äro inte mogna för den. Bli det visst aldrig heller.

ERIK.

Fast vi borde. En man som du skulle vara sin hustru

obrottsligt trogen. Eller — om det blefve omöjligt — skiljas ifrån henne, innan du närmar dig en annan.

VALDEMAR.

Man borde, ja! Men jag är ändå så starkt fästad vid henne, att jag inte ens kan tänka mig möjligheten af att skilja mig från henne. Det skulle smärta henne alldeles för djupt och mig också.

ERIK.

Då har du inget annat val, än att afsvärja dig alla utflykter ur äktenskapet.

VALDEMAR.

Det önskar jag också i mitt innersta. Men det finns inom mig andra lagar än själens. Äfven mitt fysiska äger förmågan af att tänka och det tänker för sig själf, oberoende af själens tankar.

ERIK.

Det där är ju rent af gammalkyrkligt: arfsynden och vårt eget kött, detta kött som måste dödas.

VALDEMAR.

Men när köttet dödas, dör också själen.

(Dörren till höger öppnas. Leonore blir synlig. Hon stannar tvekan-
kande på tröskeln.)

LEONORE.

Jag afbryter er visst i ett viktigt samtal?

VALDEMAR.

Ett af dem som aldrig komma till något slut. Därför kan det gärna afbrytas.

LEONORE.

Jag trodde ni hade någon slags uppgörelse er emellan.

VALDEMAR.

När den ene subtraherar och den andre multiplicerar, kan det aldrig bli något bokslut.

ERIK.

Och heller inte någon delning, då den ena parten anser att rättvisan består i, att han skall få allt och den andre ingenting.

LEONORE.

Det är inte ens fråga om någon delning. Hvarken Edith eller jag vilja vara med om att dela någondera af er. För öfrigt är Edith så medtagen af den upptäckt hon tror sig ha gjort, att jag tror hon blir sjuk.

VALDEMAR.

Nej, det får inte ske. Jag kan inte se henne lida. Hvar finns hon?

(Ämnar sig ut till höger, men Leonore ställer sig hindrande i vägen.)

LEONORE.

Du får inte störa henne. Hon har nyss somnat in.

VALDEMAR.

Jag vill bara se henne ett ögonblick. Jag måste.

LEONORE.

Nej, du får inte. Jag har haft sådan möda att bringa henne till lugn. Låt henne sofva de minuter hon kan få ro. Hon vaknar nog snart igen.

VALDEMAR.

Men om hon blir sjuk och dör ifrån mig?

LEONORE.

Jag har redan gifvit henne så tillräckligt med läkemedel. Hon kryar snart på sig igen.

VALDEMAR.

Läkemedel? Hvad menar du?

LEONORE.

Själsliga läkemedel, eftersom hon är sjuk till själen.

VALDEMAR.

Har du talat med henne om oss båda?

LEONORE.

Jag kan endast föra talan för den ena parten — och det är för mig själf!

VALDEMAR.

Och mig? Mig har du förstås svärtat ned?

LEONORE.

Dig har jag inte ens rört vid. Du står fortfarande på piedestal inför henne. Jag har blott skildrat för henne mina egna känslor: hur jag först känt mig dragen till dig med en oförklarlig styrka, men hur du sedan grad för grad sjunkit i mina ögon. Ända tills för en stund sedan här inne, då du totalt försvann.

VALDEMAR.

Och detta kallar du att inte svärta ned mig?

LEONORE.

Jag har endast beskrifvit hvad jag själf känt. Som hon fortfarande är kär i dig, är hon blind för hvad du felat.

ERIK

(framkommande från fonden, dit han dragit sig tillbaka).
Ja, man får åtminstone hoppas det.

VALDEMAR.

Du säger det på ett sätt, som om du trodde motsatsen.

ERIK.

När en kvinna sådan som hon känner sig djupt sårad, visar hon det inte.

VALDEMAR.

Men ni två, när ni hata någon, så förnimmer man det minsann.

LEONORE.

Vi hata inte. Våra känslor gent emot dig äro mycket svalare än så.

VALDEMAR.

Än vänskapen då? Den berömda vänskapen, har också den flugit sin kos?

LEONORE.

Vänskap är ett så bräckligt ting. När den haft sina känslspröt ute och de inte finna något gensvar, drar vänskapen in dem igen.

ERIK.

Så snart kärlek och hat komma med i leken, blir vänskapen likt en söndertrasad spindelväf.

VALDEMAR.

Det är bra. Och när spindelväfven är söndertrasad, går också spindeln sin väg.

(Innan de andra hinna svara, har han försvunnit genom dörren till vänster.)

(PAUS.)

ERIK.

Så lätt var det...

LEONORE

(afbrytande).

Tyst nu. Det är min tur att fortsätta spelet.

ERIK.

Det finns ingen annan fortsättning än att — vi två göra upp det hela i godo.

LEONORE.

Att göra upp i godo, det som är af ondo, hur skall det gå till?

ERIK.

Det var just det vi skulle öfverlägga om.

LEONORE.

Om du finge bestämma, vet jag nog hur det skulle bli.

ERIK.

Hur menar du?

LEONORE.

Sedan jag försakat honom, hoppas du att jag skall hjälpa dig att skilja dem åt.

ERIK.

Skulle du verkligen vilja?

LEONORE.

För att hämnas på honom skulle jag nästan ha lust.

ERIK.

Så god du är.

LEONORE.

Men jag finner det alldeles för futtigt att hämnas för så lite.

ERIK.

Har du redan glömt på hvad sätt han kränkt dig?

LEONORE.

Var det någonting så säreget då?

ERIK.

Att vilja ha dig till reseväninna, till ingenting mer än en tillfällig turistkamrat, är inte det ytterst kränkande för din kvinnlighet?

LEONORE.

Kanske. Jo, jag tror nästan du har rätt. Skåll
(De dricka.)

ERIK.

Att säga till dig: för en liten turistresa är du god nog, jag behöfver dig som tillfällig väninna för att pigga upp mig själf i mitt eget äktenskap, som börjat bli tråkigt.

LEONORE.

Ja, något ditåt har han visst sagt.

ERIK.

Och detta känner du dig inte kränkt utaf? Vore jag i dina kläder, skulle jag känna mig sårad i mitt innersta.

LEONORE.

Tror du inte jag känner mig sårad då?

ERIK.

Inte i samma grad som den förolämpning han tillfogat dig.

LEONORE.

Jag hoppades att trots allt kunna vinna honom helt och därför kände jag inte smärtan af slaget.

ERIK.

Jaså, du trodde det! Då vill jag upplysa dig om, att han själf berättat, hur obotligt fästad han är vid henne därinne. Han hänger fast vid henne med oslitliga band. Fast de med tiden blifvit lite slappa, så att han emellanåt behöfver strama till dem med en liten turistutflykt ur äktenskapet.

LEONORE.

Så där hade jag inte förstått saken.

ERIK.

Nej, du trodde på att få honom helt och hållet för dig själf.

LEONORE.

Det var ett misstag. Men det kan rättas.

ERIK.

Tror du?

LEONORE.

Du har visat mig sättet. Jag skall försöka om inte den planen kan lyckas.

(Vill gå.)

ERIK.

Hvart går du?

LEONORE.

Till henne!

ERIK.

Men vi måste vara försiktiga.

LEONORE.

Var inte orolig. Den, som hatar i det fördolda, vet att välja sina vägar! (Går till höger.)

ERIK.

(Stum scen, hvarunder skådespelaren på sitt sätt återger de känslor som röra sig inom den skeptiske och kallt njutningslystna person han har att framställa. Det schema han har att följa är helt enkelt: en förvånad undran, som genom att lyssna vid dörren till höger förvandlas i belåtenhet. Denna kan mycket väl utmynna i att E. slår i åt sig ett glas vin och tömmer det i botten samt tänder en ny cigarrett, på hvilken han begärligt blossar. Men när han nått höjden af välbehag, störes han plötsligt af tanken på Valdemar. Hvar kan denne hålla hus? Skall han återkomma för att störa den idyll Erik just drömt sig? E. spejar efter honom genom fönstren, men uppdagar honom ej. Blir allt oroligare ända tills han fattar ett bestämt beslut att uppsöka och oskadliggöra honom. Detta sistnämnda bör skådespelaren på något drastiskt sätt exemplifiera. Därpå energiskt ut till vänster.)

(Kort paus.)

LEONORE.

(Tittar försiktigt in genom dörren till höger.)

Nej, här är tomt. Kom låt mig hjälpa dig.

(Leder in Edit, hvilken är klädd i en lång elegant morgonrock af siden eller spetsar samt hållen i någon ljusgul eller ljusröd, men dock varm färg.)

EDIT.

(Med en stilla sorg i sitt väsen.)

Här ha de två setat och njutit, (häntydande åt vinet) medan vi haft kval för deras skull.

LEONORE.

Njutningen var nog inte någon annan än den att plåga hvarandra.

EDIT.

Än deras vänskap då?

LEONORE.

Erik och Valdemar vänner! De som aldrig annat än hatat hvarandra.

EDIT.

Kanske din man, ja. Men inte min Valdemar.

LEONORE.

Jo då, fast kanske inte fullt så medvetet. Vi hade ju knappast kommit hit förr än han började närma sig mig och måla ut Erik, så att denne skulle bli motbjudande för mig.

EDIT.

Han skulle hata Erik och därför....

LEONORE.

Ja, just därför. Mig personligen tycks han alls inte bry sig om. Han är fästad vid mig, därför att jag är ett medel att bereda plågor.

EDIT.

Men tänker han inte på, att det är jag, som blir den mest plågade?

LEONORE.

Du står öfver och utanför det hela, anser han.

EDIT.

Gör jag? ...

LEONORE.

Han kunde inte tänka sig att jag och Erik skulle ge tappt på hvarandra så här godvilligt. Och allra minst att... att Erik...

EDIT.

Skulle hvad?

LEONORE.

Skulle till den grad kunna gå upp i dig.

EDIT.

Det tror jag inte han gör heller. På mig verkar det bara komedi.

LEONORE.

I så fall har han spelat den komedien så bra, att den blifvit verklighet.

EDIT.

Hvad den tanken smärtar mig. Hur kan han tro, att det skulle vara möjligt rycka mig loss från min man?

LEONORE.

Han har funnit något hos dig som håller honom fast. Det är något i ditt väsen, något som han inte kan förklara men som verkar så mäktigt tilldragande på honom och som han säger sig aldrig ha funnit hos någon annan.

EDIT.

Men ni själfva? Hur ha ni så lätt kunnat gifva upp hvarandra?

LEONORE.

Vi ha gift oss som de flesta utan någon egentlig kärlek. Mellan oss två har det aldrig hunnit att bli något band.

EDIT.

Skulle din man inte känna smärta, om du fästade dig vid någon annan?

LEONORE.

Tvärtom. Han skulle bli glad, om han märkte något sådant.

EDIT.

Detta är mig obegripligt.

LEONORE.

Därför att du med ens funnit den rätte, den som fått din kärlek att blomstra. Du vet inte hur afundsvärd du är. Och hur vi andra sörja öfver att inte vara likadana.

EDIT.

Ni måtte väl ändå kunna känna svartsjuka gent emot hvarandra?

LEONORE.

Nej. Vi känna oss blott som två olyckskamrater, vi önska hvarandra det bästa möjliga, men vi kunna inte ge hvarandra något. Det högsta vi kunna nå upp till, är att känna afundsjuka mot er båda.

EDIT.

Så tomt och fattigt ert lif måste vara.

LEONORE.

Lika tomt som ert är rikt.

EDIT.

Och det är därför ni vilja slita oss två ifrån hvarandra?

LEONORE.

För att få hvar sin bit af lyckan — ja.

EDIT.

Så grymt och så meningslöst. När de två, som förmått tända lyckans eld tillsammans, blifva slitna ifrån hvarandra, då släckes ju flammen.

LEONORE.

Sådant ger man sig inte tid att tänka på. Man gläder sig endast åt tanken att finna en sådan motpart som en gång visat förmågan af att kunna tända upp en eld.

EDIT.

Om man misslyckas?

LEONORE.

Man lefver blott så länge man hoppas. Tag hoppet bort, blir allting likgiltigt.

EDIT.

Ja, ja. Jag vet, hvad det vill säga att mista sitt hopp.

LEONORE

(med en slags vaknande roflystnad).

Inte sant, ja. När man plötsligt märker, att den man tror sig hålla fast, börjar glida ifrån en.

EDIT.

När jag tror, att han är lika orubbligt fästad vid mig, som jag vid honom. Och ändå...

LEONORE.

Männen ha en besynnerlig dubbelmoral i motsats till oss som bara ha en.

EDIT.

Är han verkligen på väg att gå ifrån mig?

LEONORE.

Jag vet inte själf, hvad jag skall tro. Han håller nog fast vid dig på sitt sätt. Men banden mellan er två måste ha slappnat, er alltför stora lycka har blifvit honom för enahanda och han har slutligen funnit, att han måste strama upp dem genom ett äfventyr på annat håll.

EDIT.

Ett turistäfventyr med dig?

LEONORE.

Ja, han kallade det så. Men som jag inte ville gå med på att bli en sådan där äfventyrerska, fick han uppge sin plan.

Jag är inte en af dem som kunna finna sig i dylikt. Jag måste antingen äga en man helt — eller stöter jag honom ifrån mig.

EDIT.

Och du skulle vilja ta honom helt?

LEONORE.

Nej, nej, lugna dig! Inte så länge ni två äro fästade vid hvarandra. Om du gäfve honom fri, det blefve en annan sak.

EDIT

(starkt).

Gäfve honom fri! O, o! Så du talar. Det är detsamma som att be en människa göra sig fri från allt det som är hennes lif, allt det hemlighetsfulla, hvaraf hennes själ består. Slit loss min själ ifrån mig, hvad finns då kvar.

en stackars kropp, som redan efter några timmar börjar ramla sönder i sina beståndsdelar, som stinker därför att atomerna vilja bli kvitt hvarandra. Och att förintamig så, det kan du be mig om?

LEONORE.

Kära, kära Edit, något sådant har jag inte bedt dig om. Jag trodde, att du och han hade hvar sin själ och att dessa nu hade gifvit hvarandra allt hvad de förmått och att de nu inte önskade högre än att få gå hvar sin väg — alldeles som jag och Erik.

EDIT.

Men du ser väl att mellan oss och er finns ingenting att jämföra. Ni äro två varelser för er själfva, vi äro en enda som ha allt gemensamt, i synnerhet det som är det osynliga, det allra starkaste. — Hvar finns Valdemar? Har du gömt undan honom för mig? Jag måste träffa honom för att få visshet, om det verkligen kan vara så illa ställt.

LEONORE.

Valdemar, gömd undan! Hå! Han gick sin väg helt nyss, sårad af att vi blottade hans dubbelhet. Erik följde visst efter honom för att trösta den stackars gossen.

EDIT.

Skaffa hit honom genast. Jag vill tala med honom — ostörd.

LEONORE

(nickar öfverlägset ett jakande svar och går raskt ut till vänster).

EDIT.

(Ser först forskande efter Leonore, gripes så af förtviflan öfver att stå inför ett afgörande. Sjunker samman i förtviflan, men denna vållar

henne alltför stor smärta; hon arbetar sig åter upp till kraft igen. Då höres Valdemars steg i sanden utanför, hans skugga förmörkar fönstret för ett ögonblick, och Edit strålar upp och tycks vilja skynda honom till mötes. Hejdar sig och sjunker samman i en halft affekterad pose.)

VALDEMAR

(träder varsamt in genom dörren, stannar och betraktar Edit. Solfläcken på golvet börjar framträda och blir allt starkare, kommande in genom vänstra fondfönstret. Han märker den och hejdar sig liksom vågade han inte klifva öfver den.)

EDIT.

Valdemar.

VALDEMAR.

Ja, jag är här.

EDIT.

Hvarför kommer du inte genast till mig? Hvad är det som står emellan oss?

VALDEMAR.

Ingenting! Endast solstrålen.

EDIT

(sätter sig upp, får se strålen. I sakta glädje).

Ah, solen! Den vackra solen. Inte skiljer hon oss åt?

VALDEMAR.

Nej. — Men det är som om jag inte hade mod att...

EDIT.

Att taga steget ut. — Vänta! (Reser sig.) Låt oss mötas på hvar sin sida om bäcken, tänk den gyllene bäcken, där midt inne i urskogen.

(De mötas på hvar sin sida om ljustrålen. Edit sträcker sig framåt öfver densamma, deras läppar närma sig hvarandra. Så slår hon armarne om honom och drar honom öfver på sin sida, så att solstrålen för ett ögonblick skymmes bort.)

EDIT.

Du har varit borta ifrån mig så länge, min älskling.

VALDEMAR.

Det finns makter omkring oss, som tyckas önska att hålla oss skilda åt.

EDIT.

Men det skall inte lyckas dem, inte sant?

VALDEMAR.

Aldrig. Hellre afstå vi från deras vänskap.

EDIT.

Ja, ja. Långt hellre. Kan vi inte ju förr dess bättre låta dem förstå . . .

VALDEMAR.

Nej, inte något brutalt bortjagande. Det skulle endast ge dem nya anfallspunkter.

EDIT.

Du inser då, att de äro våra fiender?

VALDEMAR.

De äro inte mer fiender till oss, än vi äro till hvarandra.

EDIT.

Vi — fiender! Jag förstår dig inte?

VALDEMAR.

Så länge vi inte äro fiender, spelar deras fiendskap ingen roll. Skulle det komma till någon schism mellan oss två, då blefve de båda andra farliga.

EDIT.

Men det blir heller inte någon. Säg, är det inte så?

VALDEMAR.

Nej, jag hoppas det. Åtminstone inte från min sida.

EDIT.

Skulle jag vara den som blefve orsaken till en schism?

VALDEMAR.

Nej, min älskling, det vill jag visst inte tro. Du har hittills alltid varit god och blid och öfverseende, just sådan en verklig maka skall vara.

EDIT.

Öfverseende? Det har heller inte varit svårt, då jag haft en man som aldrig felat mot mig.

VALDEMAR.

Alldeles ofelbar har han nu inte varit.

EDIT.

Men det har jag trott. Och det tror jag ännu.

VALDEMAR.

Jag vet inte, om det är bra, att till den grad lita på hvarandra.

EDIT.

Får jag som kvinna inte göra det, då är all tillit borta.

VALDEMAR.

Detta är öfverdrift. Och att ställa omänskliga fordringar.

EDIT.

Men sådana ställer en kvinna på den man hon älskar.

VALDEMAR.

Ja, inte sant? Hon gör det.

(PAUS.)

EDIT.

Det tycks mig, som låg det en bekännelse under det du nyss sagt mig.

VALDEMAR.

Om så vore?

EDIT.

Då är det bättre, vi tala öppet med hvarandra.

VALDEMAR.

Bara inte öppen hjärtigheten blir för stor.

EDIT.

Kan den det?

VALDEMAR.

Ja, och då blir den grof och ful. Det borde den aldrig behöfva bli mellan oss två.

EDIT.

Öppen hjärtighet alltså, fast med moderation. — Är det sant, hvad Leonore sagt mig, att du börjat finna din lycka enformig och känner behof af omväxling?

VALDEMAR.

Har Leonore vågat säga dig detta?

EDIT.

Nej, svara mig på, om det är sant?

VALDEMAR.

Det är inte jag, som yttrat de där orden. De äro Eriks.

EDIT.

Men du har väl sagt något som gifvit honom anledning att uttala sig så?

VALDEMAR.

Nej, det tror jag inte. Han har kastat fram dem som en slags draksådd, afsedd att bringa olycka framdeles. Och kanske äfven för att befordra hans planer på mig och Leonore.

EDIT.

Är det han, som försökt locka er samman?

VALDEMAR.

Han har alltid ställt till så, att vi blifvit lämnade ensamma med hvarandra. Har du inte lagt märke till det?

EDIT.

Jo, jag har märkt något sådant. Men jag trodde, att det var, för att han önskade ha mig för sig själf.

VALDEMAR.

Det har nog också varit hans afsikt.

EDIT.

Då ha vi ju allesammans endast en fiende. Och hjälpas vi åt, borde vi väl kunna reda oss. — — Valdemar,

o, hvad jag längtat efter dig dessa timmar! — Har du glömt vår morgonbön, nu i morse?

VALDEMAR

(närmar sig henne, lägger sedan armen kring hennes lif).

Du är den enda och rätta solen i min tillvaro. Endast när jag känner dig invid mig, känner jag mig stark. Då vaknar den gamle vikingen inom mig. Jag känner dådlust och kraft att utföra, hvad helst jag skulle vilja få lust att utföra. — När jag tänker efter, blir jag en helt annan människa i den andras närvaro. Hon är kall som månskenet, jag drages till henne liksom man drages till ett ättestup inne i skogen, där förintelsen hotar. Hon lockar mig likt ett irrbloss som man följer, därför att man tror, att det inom kort skall försvinna. Man följer henne, fast man känner fasa öfver sig själf och öfver att man inte följer sin egen väg.

EDIT

(betraktar honom med stigande förtviflan, utan att han observerar det).
Du följer henne...

VALDEMAR

(uppvaknande från sina tankar).

Nej, det är just det jag inte vill. Jag vill rycka mig loss och följa dig. Det är dig jag längtar efter hela tiden. Trots att jag emellanåt inte kan se dig, därför att det finns moln som skymma bort dig.

EDIT.

Det får inga moln finnas mellan oss två.

VALDEMAR.

Då måste vi draga bort till ett annat land, där himlen alltid är klar.

EDIT.

O, ja. Men ett sådant land finns det inte.

VALDEMAR.

Jo, jag har sett det. En lång smal gul kuststräcka tätt invid ett ofantligt haf, som är så fylldt af värme att kölden aldrig kan få någon makt öfver det.

EDIT.

Dit skulle jag vilja fara. Endast du och jag ensamma.

VALDEMAR.

Vi skulle ha börjat där, då hade vi kunnat uthärda det enformiga i att aldrig se ett enda moln på denna himmel, som alltjämt är lika black och klarblå.

EDIT.

Du älskar den inte, efter du kallar den black?

VALDEMAR.

Den är vackrast när den tittar fram som en liten klar flik mellan molnen.

EDIT.

Därför att du vill ha omväxling, denna ständiga omväxling som splittrar er män och gör ert lif till ett trasigt potpourri, där banala visstumpar och en och annan verklig melodi flätats samman till en meningslös röra.

VALDEMAR.

Man kan inte hjälpa, att man är född inom en tempererad zon, där vädret alltjämt omväxlar.

EDIT.

Jo, man kan hjälpa det: man kan göra som de gamle vise, vandra bort till ett högt berg och stiga upp så högt, att molnen ligga nedanför en och man ständigt är omgifven af sol.

VALDEMAR.

Du begär det orimliga. Dit upp styr man sina steg, först när man lämnar lifvet, dit upp till den eviga snön.

EDIT.

Där först börjar det verkliga lifvet.

VALDEMAR.

Ja, det lifvet som ligger bortom döden. — Är det dit du vill föra mig?

EDIT.

O, Valdemar, Valdemar! Vi två förstå visst inte mera hvarandra.

VALDEMAR.

Ja, det tycks så.

EDIT.

Nej, det är inte så. Du kommer med dina slutsatser för hastigt.

VALDEMAR.

Eller också förstår jag dig för bra.

EDIT

(tar sig med handen åt hjärtat).

Där gaf du mig ett sting. Det första.

VALDEMAR

(undrande, förtvifladt).

Hvad menar du? Hvad har jag gjort?

EDIT.

Det träffade här, här alldeles under hjärtat.

VALDEMAR.

Du vet visst inte hvad du säger.

EDIT.

Bara allt för väl. — Och därför går jag, innan du hinner . . .

LEONORE

(plötsligt in liksom hade hon stått och lyssnat vid dörren till höger).
Hvad försiggår här inne? Jag tyckte Edit kallade mig till hjälp?

EDIT.

(försöker gå, men bryter samman och sjunker ned i soffan till höger.)
Nej, du behöfver inte. Jag kan nog ändå.

LEONORE.

Där ser du, hvad du kan. Du behöfver hjälp emot honom. Hur har han sårat dig?

EDIT.

Han visste inte. . . Men jag såg dit ned i djupet. . . jag borde inte ha sett dit, men det kom så oförmodadt.

VALDEMAR

(fram emot henne).

Men Edit!

LEONORE

(ställer sig i vägen.)

TREDJE AKTEN.

(Dekorationen är densamma som förut, endast en del mindre förändringar hafva vidtagits.

Det är kväll. Den genom fönstren synliga fonden ligger under aktens början nästan mörk. Man ser skären som mossbruna strimmor, solen har nyss gått ned och öfver himlen har höjt sig ett stort violett moln erinrande om en jättefågels fantastiska vingar. Såväl molnet som kliporna återspeglas af det stilla hafvet. Ofvan molnet en klart gröngul kvällshimmel.

Senare har molnet försvunnit och under senare delen af akten pågår ett stigande månsken.

Inne i rummet: den stora flygeln står uppslagen liksom hade någon spelat på den. Det svarta draperiet har skjutits samman, så att det hänger ned från pianot liknande en rikt veckad mantel.

På borden och hyllorna stora hvita Chrysanthemer. Bordet till vänster arrangeradt som byffé, med tre stora slipade flaskor i en Tantalus. Vatten, cigarrer och cigaretter. För öfrigt lämnas regissörens fantasi all frihet att — utan öfverdrift — fullborda de detaljer, som karaktärisera att förfinadt hem en kvällstund som denna.)

LEONORE

(står stödd mot bordet till vänster, med Valdemar bredvid sig i en bekväm stol).

. . . . och nu senast ditt spel. Om du hade sett hur det grep oss, hur det kom oss att skälfva inför dig. Alla stridigheter bilades utan ett ord. Vi kände oss alla tre till den grad behärskade af dig, att vi funno det omöjligt motsäga dig. Din vilja genomträngde oss och gjorde sig till allenarådande. I det ögonblicket hade du blott att befalla och vi skulle blindt ha lydt dig.

VALDEMAR.

Du talar för er alla tre. Hur kan du veta, hvad de båda andra...

LEONORE.

Vi voro alla tre så djupt gripna, att vi kunde läsa i hvarandras anleten. Jag visste, att när du slutat, skulle de gå sin väg åt hvar sitt håll, liksom hade de fått en befallning att göra det.

VALDEMAR.

Och du! Hade jag befallt dig att stanna kvar?

LEONORE.

Vi trodde så.

VALDEMAR.

Det var en önskan jag inte ens själf var medveten om. Du hade visat mig en sådan kyla.

LEONORE.

Har du inte hört, att det finns blommor man kan väcka till lif genom att bädda in de förvissnade stjärkarne i snö.

VALDEMAR.

Och snön framkallar nytt lif, i stället för att döda! Jo, jag tycker mig minnas något sådant.

LEONORE.

Där inte den största värme hjälper, där kan kölden emellanåt vara den som räddar från död.

VALDEMAR

(fattar hennes hand).

Ja, är det inte som ett under att lite snö kan komma den halfförtorkade grenen att skjuta nya skott?

LEONORE.

Jo, jo, det är ett underverk. Jag har knappast själf vågat tro på det. Men det är då sant?

VALDEMAR.

Jag försökte att finna andra vägar, men jag kände att det fanns ingen annan som hade någon dragningskraft på mig än den som ledde till dig.

LEONORE.

(Omslutande hans hufvud.)

O, om du visste, Valdemar, hvilket jubel du tänder inom mig. Det är någonting, som börjar forsa och brusa härinne. Något som jag förut aldrig känt och som nu vaknar till lif.

VALDEMAR.

Ja, jag kan inte skiljas ifrån dig. Jag kan inte förstå, hur jag kunde tro att något sådant var möjligt. Att gå ifrån dig, var som att gå emot förintelsen.

LEONORE.

Så förekom det också mig. Det var därför jag inte kunde gifva tappt. Jag måste söka mig tillbaka till den källa, därifrån all värme tycktes komma. Att gå åt motsatt håll hade varit en själförsakelse lika förvänd som att begå ett brott mot sig själf.

VALDEMAR

(dragande henne till sig).

Äfven jag känner det som en god gåfva från högre väsen. Nu ska vi inte låta någonting ställa sig emellan oss. Det förflutna döljes af ett brinnande svärd. Det finns ingen annan möjlighet än att vandra kunskapens väg bort mot framtiden.

LEONORE.

Menar du upp till fjälls?

VALDEMAR

(småleende).

Ja, upp till fjälls, dit du nyss inte ville följa mig.

LEONORE.

Därför att jag trodde att du inom kort skulle öfverge mig. Att bli lämnad kvar där uppe, skulle jag inte kunnat uthärda.

VALDEMAR.

Jag vågade då inte föreslå dig något annat, ty jag visste inte hur starkt vi kunde känna för hvarandra.

LEONORE.

Men nu vet du det, inte sant?

VALDEMAR.

Nu vet jag det. Och nu skulle jag hellre vilja bära dig på mina armar än låta tröttheten hindra dig från att följa min väg.

LEONORE.

Tala inte om trötthet. När hela ens själ brinner, tycker man sig kunna stiga rätt upp genom rymden.

VALDEMAR.

Du har rätt! Kom låt oss lämna jorden och vandra ute bland stjärnorna.

LEONORE.

Ja, ja. Där höra vi nu hemma.

(De gå med armarna om hvarandras lif ut till vänster, lämnande dörren öppen efter sig.

Scenen står en kort stund tom. Finnes det möjligheter för regissören, bör han låta en flik af en uppstigande måne skymta fram vid den del af horisonten som synes genom den vidöppna dörren.

Erik helt hastigt fram, täckande dörröppningen. Han blickar utåt, följande de båda med blicken. Därpå raskt in, i det han drar dörren med sig och stänger den.

Han skyndar tvärs öfver scenen. Slår upp dörren till höger liksom för att gå dit in, men hejdar sig på tröskeln.)

ERIK

(försöker att ropa men det blir ett nästan ohörbart).

Edit! (Något högre.) Edit! (Lyssnar men får inte något svar.)

(Med frambrutande stämma.) Edit!

EDIT.

(hennes röst höres svagt men utan att man kan urskilja orden).

ERIK.

Får jag komma in till dig? Eller kommer du hit?

EDIT.

Jag kommer.

ERIK

(går halft lyckoberusad omkring på scenen och dock skälfvande af oro. Han griper plötsligt om en af flaskorna i tantalusstället, men släpper den genast med fasa. Går till vänstra fondfönstret, men tycks ingenting kunna se. Fortsätter till fönstret längst fram i vänster kulliss. Då han inte heller där ser någonting, drar han för det blåa draperiet. Hör ett prassel och vänder sig om.)

EDIT

(stannar i dörren. Hon är iklädd en hvit dräkt som ger intryck af på samma gång en änglahamn och en modern salongskvinna. Armar och hals äro bara och man tycker sig kunna se kroppens linier under

dräkten. Hon är också fullständigt naken under den lätt genomskinliga klädningen.

Hon bär icke ett enda smycke. Endast hennes ljusa hår är uppsatt så att det liknar ett diadem eller en krona.)

Du kallade på mig. — Hvar äro de andra?

ERIK.

De ha gått dit ut. . . dit ut bland stjärnorna, som de kalla det.

EDIT.

Du hånar dem. (Kommer in.) Det är att förhåna sitt eget verk.

ERIK.

Mitt verk? — — Ja, du kan ha rätt. Man hatar ju alltid sitt eget verk, så snart det är fullbordadt. Man vill med första bli kvitt det och man kan inte undgå att känna en rysning, då det lämnar en. Mitt hån var kanske en sådan rysning.

EDIT.

Och de ha lämnat oss. . . för alltid?

ERIK.

Det kallas visst så.

EDIT.

Deras evighet tar snart slut, menar du?

ERIK.

Nej, nej. Låt den vara så länge som möjligt. Den enda glädje man har af evigheten är om man någon gång tror sig upplefva den här i lifvet.

EDIT.

Och den verkliga evigheten?

ERIK.

Den ligger bortom lifvet, därför kan den inte upplevas. Den är lika onaturlig som att dö.

EDIT.

Kanske har du rätt och i så fall har jag redan hunnit dit bortom milstolpen, där den eviga vägen tar vid.

ERIK.

Men Edit! Edit!

EDIT.

Jag känner just det lugnet inom mig, som man känner när man har oändligheten framför sig. Det kommer inte att ske någonting mera. Det som har skett kommer endast att bekräftas, då jag sluter mina ögon.

ERIK.

(Ser henne vackla och skjuter hastigt fram en stor karmstol åt henne, så att hon drottninglik kommer att intaga en plats midt på scenen.)

Min älskling, hvad säger du? Du kan inte mena detta. Det har varit i yrsel du fått fatt i de där orden. Nu, nu då det verkliga lifvet skulle börja för oss båda, nu vill du . . . Nej, det får inte ske. . . Du måste komma till sans igen. Jag ber dig därom! (Sjuncker ned på knä vid sidan om stolen fattande hennes högra hand.) Du måste träda in i det sagoslott mitt hjärta rymmer för dig.

EDIT

(mildt småleende).

Om det slottet hade varit byggdt på den grönskande jorden, där jag haft mitt paradiset, då skulle jag ha vandrat

dit in. Men det är sammanfogadt af månstrålar nere på hafsbottnen och skulle försvinna, om jag närmade mig det.

ERIK.

Nej, det är inte så. Du vill endast se det på det sättet. Se det med mina ögon och du skall se något helt annorlunda. Se hit!

EDIT

(låter sin blick ett ögonblick hvila i hans, men vänder åter bort den).
Jag ser allt hvad dina ögon vilja säga mig. Men jag ser det på ett sådant sätt att det blir fult.

ERIK.

Är du från dina sinnen! Edit, kan du då inte se, att hvad jag vill gifva dig är det vackraste en människa kan offra åt en annan.

EDIT.

Jag tror dig. Men det finnes blott *en*, hvars offer förefaller mig behagligt. Därför att han en gång för alla bländat mig, ser jag ingen afsikt bakom hans offer. Alla andra bli människor, små låga människor med fula motbjudande önskingar. Det kanske finns något vackert bakom dessa, men det kan jag inte uppfatta, därför att jag endast kan se det hos en och därför att denne ende är som en gud för mig.

ERIK.

Och han är fortfarande din gud? Trots att han vandrar — därute i evigheten.

EDIT

(i sin tur för ett moment aldeles lamslagen).
Han är det — och han är det inte. Jag har endast

honom att tro på. Men han går ifrån mig. Hur skall jag då kunna tro på honom?

ERIK.

Du skulle öfverflytta din tro på en annan. Liksom våra gamla visa förfäder, som godmodigt öfverflyttade sin tro från Balder till Kristus.

EDIT.

Det kan man när det gäller symboler och så lika hvarandra som dessa båda. Inte när det rör sig om verkliga människor.

ERIK.

Och du älskar honom alltjämt, fastän han vändt avvisidan till?

EDIT.

Ja, som en ateist älskar den gud han förhånar.

ERIK.

Detta är att förtära sig själf.

EDIT.

Jag vet det.

ERIK.

Men det måste hindras. Du får inte duka under på detta sätt.

EDIT.

Det kan inte hindras. Det är som en kräftsjukdom som smyger sig på en, när kroppen förlorat sin vilja till lif. Då hjälper inga operationer. Det fysiska vill sin egen förintelse.

ERIK.

Om man vill kämpa emot, så kan man.

EDIT.

Hvar skall man få den viljan ifrån?

ERIK.

Om man inte kan få den från sig själf, så kan man kanske få den utifrån, från någon annan.

EDIT.

Det har jag haft. Nu har jag ingen.

ERIK.

Jo, du har. Fast en helt annan, mycket större än den du litat på, men som svikit.

EDIT.

Ja, ja! Han har svikit. Är det inte så, det är han som svikit mig?

ERIK.

Skamligt!

EDIT

(hopsjunkande).

Och ändå kan jag inte känna något hat till honom. Tvärtom, ju längre bort han går ifrån mig, dess mera strålande blir hans bild.

ERIK

(i förtviflan, dock samlad).

Om du kunde se honom med en konstnärs ögon, så som jag kan.

EDIT

(med häpnad, som stegras).

Är det inte så, jag alltid har sett honom?

ERIK.

Nej, du har aldrig sett honom annat än som en skönmålning. Den verkliga Valdemar har du aldrig skådat.

EDIT.

Har jag inte? — Men du kanske har det?

ERIK.

Därför att mina ögon aldrig varit förblindade, har jag kunnat se honom sådan han är. Har du inte lagt märke till, att man kan se honom, sådan han är, endast i fullt solsken ute i det fria?

EDIT.

Det har jag aldrig tänkt på. Men när du nu säger det, tror jag nästan du har rätt.

ERIK.

Där ute i solen har han sett ut som en ung, kraftig, starkt materiell varelse, sjudande af blod som ett ungt vilddjur, med en ständig åstundan att få återvända till ertillståndet, en varelse så utan själ att han inte tycks äga mera af denna än plantorna på marken eller de heta klipporna där ute, som han emellanåt kan taga för människokroppar.

EDIT.

Ja, ja. Det är delvis sant. Fast du öfverdrifver.

ERIK

(med en förnekande gest).

Detta var hans första jag, det som lockat dig till kärlek och som du beundrat. Har du sett hans andra?

EDIT.

Nej. Jag har endast sett honom på ett sätt. Finns där också ett andra jag hos honom?

ERIK.

Du skulle blott se honom en gång i månsken. Helst då han är kär — i någon annan.

EDIT.

(med händerna mot sitt ansikte).

Nej. Den bilden vill jag inte se. Jag kan inte uthärda ens att tänka på den.

ERIK.

Där har du det. Nu tror jag du börjar kunna se på det rätta sättet.

EDIT.

Jag vet inte om detta kan kallas att se. Jag känner blott en stingande smärta i mina ögon, som skulle jag aldrig mer kunna se den ljusa dagen.

ERIK.

Det starka solskenet dödar synen. Men man kan lära sig se i mörkret också.

EDIT.

Hvad menar du?

ERIK.

(smygande sig allt mer intill henne).

Äfven jag har stirrat mig blind på solen och vaknat upp med, att jag kunde se i mörkret. Och då såg jag en ny jord, inte den brutala förstelnade öfver hvilken solen ly-

ser, utan en dunkel mörkbrun jord, där allt tycktes flyta i hvartannat liksom i en stor dröm, där allt ännu lever i det till hälften fördolda, men ett lif så stilla och tyst, att man tyckte sig höra, hur tidens ström sakta rann bort ifrån oss. Kärleken blir där något helt annat än där ute bland de nakna skären. Den blir inte endast en fysisk samklang utan en själarnes rytm, som stiger med symfoniska böljeslag allt högre och högre, tills den inte tycks ha högre rymder att stiga till och ändå — fortsätter den — alltjämt uppåt.

EDIT.

Den stiger likt skuggan af en stor mörk världskropp, då denna skugga plötsligt sträckes ut långt in i oändligheten.

ERIK.

Ja, och det är till detta skuggornas rike, där vi fantasiens barn tycka om att vistas, det är dit jag vill föra dig.

EDIT.

Men det är mig så främmande. . .

ERIK.

Så mycket dess fagrare blir det, när du verkligen kan blicka in i detsamma. Låt mig bara få öppna dina ögon för det och du skall skåda en skönhet dina sinnen aldrig ens drömt om. (Fattar mildt hennes hufvud och kysser båda ögonen och munnen.)

EDIT

(liksom uppvaknande).

Hu, en sådan kyla som kom öfver mig. Dina kyssar brände, men de brände som is. Du får aldrig mer kyssa mig.

ERIK.

Mina läppar voro kalla, därför att all värme strömmat hit ned — till mitt hjärta. Hvarför skulle jag inte få kyssa dig mera?

EDIT.

Dina kyssar stanna mitt blod. De göra mig maktlös.

ERIK.

Då kan jag åter börja hoppas. (Trycker sina läppar mot hennes hand.)

(PAUS).

LEONORE

(kommer intrusande).

Såå! Också ni ha funnit hvarandra. Det är bra. Då hoppas jag ni inte hatar oss, därför att vi också känna lyckan svalla inom oss.

ERIK.

Det finns så många arter af lycka. Lika många som det finns människor.

LEONORE.

Du har rätt. *Vår* är af det äkta slaget.

ERIK.

Och *vår* är också äkta, fast af ett motsatt slag emot er.

EDIT

(vill säga något, men får ej fram ett ord. Hon sluter ögonen och sjunker samman).

LEONORE

(med början till förskräckelse).

Såg du, att hon ville tala, men inte kunde?

ERIK.

Nej, det gjorde jag inte. Hon är mycket trött och behöfver kanske hvila sig.

LEONORE.

Hon är mycket mera trött än du tror. Se bara, hur hennes anletsdrag äro trötta som till döds.

ERIK.

Det är inte att förundra sig öfver. Hon har haft en svår strid att kämpa mot sig själf.

LEONORE.

Och du tror att hon segrat?

ERIK.

Jag tror det. Men hvar har du honom?

LEONORE

(går emot fonden).

Jag lämnade honom därute. Han skulle snart komma efter.

(Båda speja efter honom genom fönstret i fonden. Månskenslandskapet har blifvit klart som om dagen.)

EDIT

(vaknar upp ur dvalan, ser sig om sökande någon. Då hon inte uppdagar den hon söker, gör hon ansträngningar att tala och lyckas slutligen).

Mina vänner!

ERIK och LEONORE

(skynda fram båda.)

ERIK.

Hur var det, Edit?

EDIT.

Jag ville säga er ännu ett par ord.

ERIK.

Många, många!

EDIT.

Nej, endast ett par. Jag förmår inte flera. Och det kan dessutom vara nog.

LEONORE.

Du menar väl inte? . . . Att gå ifrån oss?

EDIT.

Jo, jag känner att någon annan — än ni och han därute — kallar på mig. Mitt hjärta har varit sjukt, långt innan jag visste det. Så länge Valdemar . . . jag inte visste någonting om honom . . . kändes det så starkt, detta härinne . . . Nu känns det så skört, skörare än glas . . . Ett hårdt ord, en våldsam gest kan komma det att brista.

ERIK

(på knä, bredvid henne).

Det får inte ske. Vi skola vara så försiktiga om dig.

EDIT.

Nej, ingen försiktighet hjälper. Se ni då inte, att min kropp redan är ensam, att själen lämnat den?

LEONORE.

Det kan inte vara så. Det är omöjligt! — Men så blek du är. O! min Gud.

EDIT.

När han gick bort till dig, tog han den med sig. Den var hans och därför kunde han göra med den hvad han ville. Men kände du inte hur den sökte lösgöra sig från honom?

LEONORE.

Jag kände någonting som brände så sällsamt hos honom — — —

EDIT.

Två människokroppar kunna slitas från hvarandra. Men själarne, när de vuxit samman, blifva som en varelse.

LEONORE.

Ja, ja! Han var med mig och likväl kändes han så långt borta. Det var som hade han haft ett stort sår, som brände och sved.

EDIT.

Tack. Det var allt jag hade att säga er. Gå nu och hämta honom.

ERIK.

Leonore kan gå. Låt mig stanna kvar.

EDIT.

Nej, jag är alldeles för matt. Gå båda.

ERIK.

Ja, ja. Vi ska hämta honom till dig.

(De gå.)

EDIT

(vrider sig i stolen så pass att hon kan blicka ut öfver landskapet. Spejar efter någon).

I detta månsken borde man kunna se honom, hvar han än finns. Klipporna därute synas så lätta och spröda som vore de af någon genomskinlig metall. Lättare

än aluminium och skörare än glas. — — Och hafvet tungt som bly och silfver. Och rymden så stor — så utan gräns, som jag aldrig sett den förr.

En sådan kyla. Och den ökas liksom sjönke man genom världsrymden. Att månen kan vara så kall.

(Sitter orörlig och stirrar.)

LEONORE och ERIK

(deras röster höras liksom på långt håll).

Valdemar! Valdemar!

EDIT

(lyssnar spändt).

LEONORE och ERIK

(ännu längre bort).

Valdemar. — Valdemar. — — Valdemar.

EDIT.

Han svarar inte. — — Nej, det var inte han! — — Men hvad var det? — — — Jo, jo, det är någon som kommer — — Det är kanske? — — Det *är* han!

(Söker resa sig upp. Tar hastigt med handen mot hjärtat. Sjunker samman i stolen.)

VALDEMAR

(med tunga, dröjande steg. Han närmar sig och stannar utanför den öppna dörren. Han verkar krokryggig och hopsjunken).

Det var någon som ropade! (Vänder sig rundt.) Leonore eller Erik? (Får se Edit hopsjunken och utan sans.) Edit! Edit, var det du? (In.)

EDIT

(fortfarande i orörlig dvala).

VALDEMAR.

Hyss! Hon tycks sofva.

(Smyger fram till henne, faller på knä. Fattar försiktigt hennes hand för att kyssa den. Mumlar:)

Så kall.

(Håller den mot sin kind.)

Ännu kallare. Den isar. — Nej, nej! — Hvad har händt?

(Rusar upp. Ropar utåt:)

Leonore! Leonore! Kom då! Skynda!

(Tystnad.)

EDIT

(börjar röra på sig, först med stor svårighet sedan något friare men alltjämt matt.)

VALDEMAR.

(Stum scen, hvarunder han skyndar fram till henne och betraktar henne med häpnad och förtviflan, hållande hennes hand för att observera pulsslagens återvändande. Valdemar hela tiden i stark spänning och återspeglade hennes uppvaknande ur dvalan. Han synes rodna, då pulsslagen bli starkare.)

Edit! — — — Kom tillbaka! — — — Hör du, att det är jag? — — — Edit!

EDIT.

(Slår till sist upp ögonen en sekund, sluter dem med ett uttryck af ännu halft smärtsamt men också halft tillfredsställt sinnestillstånd. Hon kramar lätt hans hand.)

VALDEMAR.

Hvad har händt? — Har du varit sjuk? — Och ingen har märkt det? — Du måtte ha legat länge i dvala, då din hand blifvit så kall. Edit! Edit! Jag ber dig, tala.

EDIT

(återvändande).

Jag vet inte, hvar jag varit. — Ett stort mörkt hål gapar bakom mig. — — Jag trodde visst att jag var död. Eller att min kropp sof medan jag själf drömde.

VALDEMAR.

Hvad drömde du?

EDIT.

Jag drömde — att jag var utan själ — också...

VALDEMAR.

Utan själ? Hur kunde du drömma så?

EDIT.

Du hade fått den... och gått bort med den...

VALDEMAR.

Nej, Edit, nej! Det kan inte ha varit så.

EDIT.

Du kanske inte visste det. Men jag kände att du gått ifrån mig. Och det gjorde mig förtviflad. Jag ville inte stanna där jag själf låg och drömde. Jag ville störta ut i natten, långt bort i mörkret, där ingen kunde höra min gråt. Men jag kände liksom kunde jag inte komma loss. Det var inget hopp som höll mig kvar. Men jag kunde inte — — få gråta ut. Och så....

VALDEMAR.

Var det något mera som hände?

EDIT.

Jag tyckte att det var ett underverk som höll på att ske: att någon jag älskade mycket högt, närmade sig. Jag kände hvem det var, fast en annan försökte skjuta sin bild emellan, så att jag skulle taga miste på honom — och dig.

VALDEMAR.

Det var mig, — var det verkligen mig du såg?

EDIT.

Ja, det var mitt eget jag, som kom tillbaka. Jag tyckte mig inte kunna dö utan det.

VALDEMAR.

Dö? Inte menar du väl, att du höll på att dö?

EDIT.

Det var mycket svårare än att dö. Du måste ha annat min förtviflan, eftersom du kom.

VALDEMAR.

Nej, jag visste ingenting.

EDIT.

O, du visste ingenting!

VALDEMAR.

Jag trodde, att du... nej, nej, det trodde jag heller inte... Jag föreställde mig att du stod så öfver oss alla andra... att du var som en fjälltopp omstrålad af solsken... att du hvarken såg eller brydde dig om, hvad vi härnere... O, nej, nej, det är heller inte sant. — Då vet jag — — vet jag ingenting. Jag tror, jag var blind.

EDIT.

Du var blind. Du såg inte det som låg bakom dig, du var så blind att du inte längre visste att jag fanns till, du såg endast ett: — framtiden, rätt fram dit ut bland stjärnorna. O, Valdemar det ordet har du aldrig ens sagt till mig. Det var det ordet som träffade så hårdt — här inne.

VALDEMAR.

Jag vet inte själf hvarför. Det var en kär vän, en död, som yttrade det. Det var det vackraste han hade sagt, berättade han. Och när jag ville säga något vackert, grep jag till. . .

EDIT.

Men hvarför just detta? Du ville liksom lämna mig kvar där nere på jorden. Har då inte vårt lif också haft en himmel, dit vi flytt från människorna?

VALDEMAR

(utbrytande).

Edit, Edit! Hvad jag har varit blind. Jag vet väl att det paradiset vi två funnit, har varit det enda. — — Det vardt heller ingen vandring bland stjärnorna. Jag hade en känsla af, att jag var en ny Adam. Jag kände en skam, som då han drefs ut ur sitt Eden. Och jag tyckte mig se en ängel med ett brinnande svärd bakom mig. Men han hade inte en ängels ansikte utan en djäfvuls. (Tvekande.) Och därför. . .

EDIT.

Därför? Hvad?

VALDEMAR.

Kom jag tillbaka. Hade han haft ett rent barnansikte, så som de riktiga änglarne, skulle jag inte ha vågat. Men han tycktes mig så ful och ond, att detta tvang mig tillbaka. (Lägger märke till hennes dräkt.) Men Edit, hvad ser jag? Du är ju klädd som till brud, så som du klädde dig, då en ung gud. . .

EDIT.

Jag ville dö som en prästinna, hvilken offerar sig för sitt tempel och bilden af honom därinne.

VALDEMAR.

Du ville ja, men nu vill du inte mera?

EDIT.

Du har rätt, nu vill jag ingenting.

VALDEMAR

(betraktar henne spörjande, vänder sig till sist ifrån henne i förtviflan).
Du vill inte ens tillgifva?

EDIT

(med ansträngning).

Där finns ingenting att förlåta. Jag har nu fått tillbaka det du sökte beröfva mig. Ja, kanske ännu mera. . . men det är du själf skulden till. Jag — kan — nu — gå bort, ty där finnas vingar — som bära mig.

VALDEMAR.

Ja, jag känner. Jag känner. — Hvilken tomhet omkring mig.

(Vacklar och sjunker ned på knä. Söker fatta hennes hand för att kyssa den, men kan inte.)

EDIT

(betraktar honom med en lång blick, tills hon plötsligt bryter samman.)
(PAUS.)

LEONORE och ERIK
(höras utanför.)

LEONORE.

Han gick dit in, säger jag dig.

ERIK.

Det var inte han. Det var ingen människa. På sin höjd en skugga.

LEONORE.

Jag säger dig, det var han. (Blir synlig genom dörren.)
Kom, får du se om jag inte har rätt.

ERIK

(blir synlig).

Jo, du sade så! Men Edit! Ser du att Edit....
(Skyndar in följd af Leonore.)

VALDEMAR

(reser upp hufvudet).

Stanna. — Hvad vill ni? (Då Erik gör en gest liksom för
att gripa Edits hand.) — Rör henne inte.

LEONORE.

Hon är alltså död?

VALDEMAR

(känner på hennes puls).

Ja, hon är död. (Erik vacklar.) Men innan hon gick,
tog hon tillbaka allt hvad hon gifvit mig — — och mig
själf också.

LEONORE.

Det är du som dödat henne.

VALDEMAR.

Med din hjälp och hans — ja.

LEONORE.

Den som älskar är allt förlåtet.

ERIK

(vill bryta fram och taga ledningen).

Vi ha endast sökt vår kärlek. Det var du, som svek..

VALDEMAR
(med kraft).

Det ni ha känt för oss, har inte varit mera än hvad skuggan känner för den varelse hon af nödtvång måste följa. Kan det kallas kärlek att endast vilja taga från den man älskar? Vampyren älskar sitt offer, så att den suger dess blod. Nu, när det är för sent, ser jag allt detta.

LEONORE.

Det är inte för sent. Min kärlek har endast bestått i att gifva.

ERIK
(hånande).

Du har så rätt. Sedan du tagit allt, blir du så ädelmodig och bara ger och ger. Till hvem? Till den som inte finns kvar.

LEONORE.

Tror du att jag skulle ha kunnat vinna honom, om inte han själf hade känt en längtan efter en sådan kärlek som min?

ERIK.

Han hade nått mättnadens förbannelse och därför längtade han efter förintelse.

LEONORE.

Han längtade... alltså fann han det skönt... och så kom jag.... hans lyckogudinna.

VALDEMAR

(som stödd mot bordet t. v. lyssnat till de andra).

Hvar gång du varit mig nära, har allt annat förbleknat inför en enda stor åstundan: att få sjunka in i den svarta natten och aldrig behöfva drömma annat än dess drömmar.

LEONORE

(missförstående honom, triumferande till Erik).
Där ser du!

VALDEMAR

(opponerar sig endast med en gest af förtviflan.)

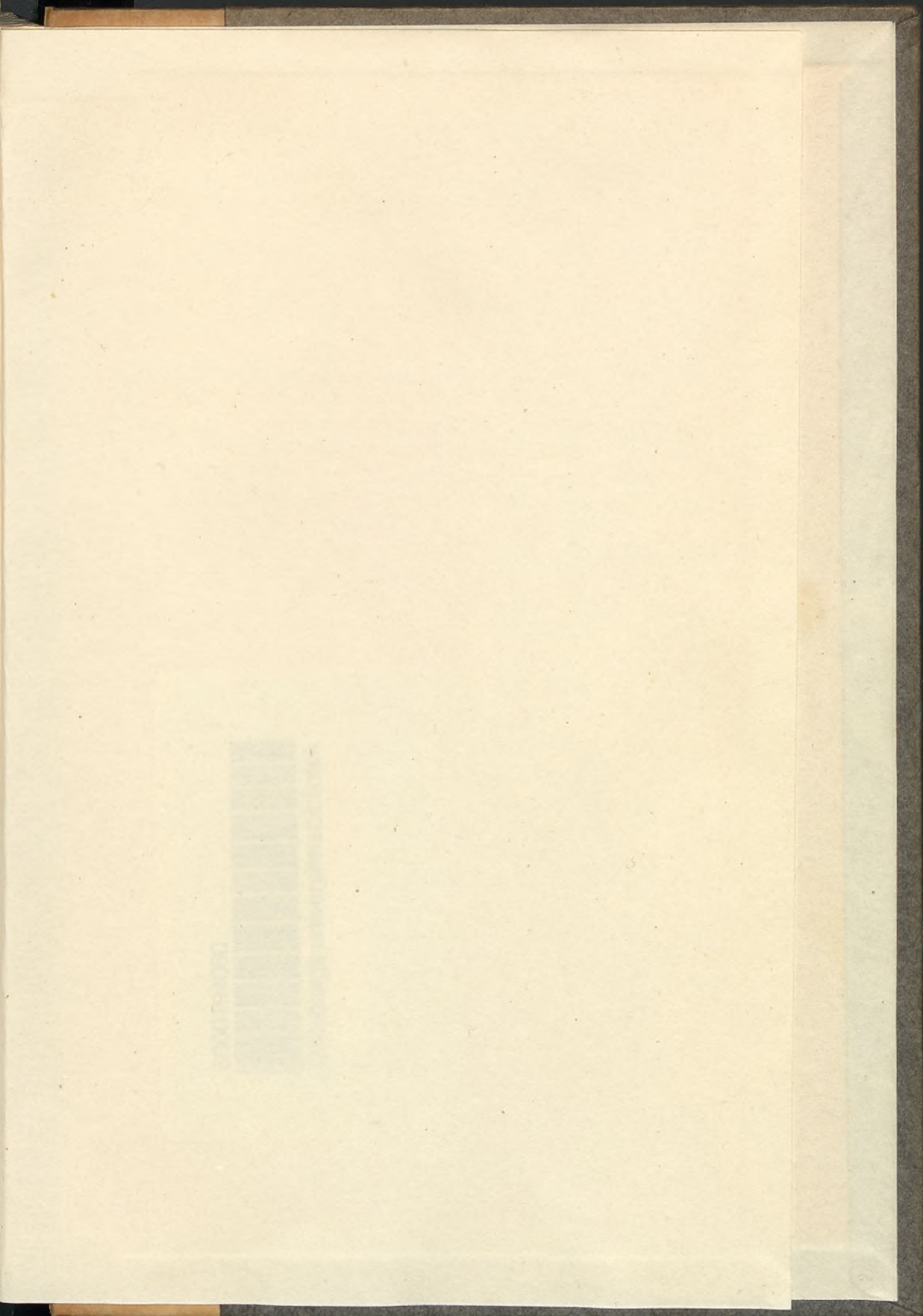
ERIK

(med djup sorg).

Och jag... ag hade velat vända åter till lifvet...
Drömmar äro för mig en vända jag velat undgå... Men
det finns visst ingen uppståndelse mera?... Äfven den
sagan är utplånad....

(RIDÅ.)

1870

...

...

...

...

6000194060

Göteborgs universitetsbibliotek

